Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

"Сучасна когнітивістика"
(назва навчальної дисципліни)
033 Філософія
(назва освітньої програми)
Рік 2025-2026, семестр 3*
Форма навчання (*денна, заочна, вечірня*) *

Галузь знань*03 Гуманітарні науки
Спеціальність*033 Філософія
(шифр, назва)

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Кафедра та викладач	Кафедра соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Викладач/викладачі: **Новіцька Таміла Валентинівна** Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=xEG5N9oAAAAJ&hl=uk E-mail: (адреса корпоративної пошти викладача): t.v.novitska@udu.edu.ua
I. Основна мета/цілі навчання	Сформувати у майбутніх докторів філософії глибокі знання з сучасної когнітивістики як міждисциплінарного наукового напряму, що вивчає природу пізнання, мислення, свідомості та мови у зв'язку з науковими досягненнями у філософії, психології, лінгвістиці, нейронауках та штучному інтелекті, розвинути здатність критично аналізувати когнітивні моделі та застосовувати їх у філософських дослідженнях.
II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі*	*Навчальна дисципліна вибіркова* *Цикл дисциплін за вибором*

III. Обсяг навчальної дисципліни			
	Кількість кредитів	*4*	*4*
	Загальна кількість годин	*120*	*120*
	Лекційні заняття	*20*	*6*
	Семінарські/практичні заняття	*34*	*6*
	Самостійна робота	*66*	*108*

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни	***МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи когнітивістики (основи пізнання).*** *Когнітивістика як міждисциплінарна наука розглядає історію виникнення когнітивної революції 1950–1970 років, структуру когнітивних наук, що об'єднує психологію, лінгвістику, філософію, нейронауки та інформаційні технології, а також основні парадигми пізнання – символічну, конекціоністську та ен-активістську. Основні когнітивні процеси охоплюють сприйняття, увагу, пам'ять, уяву, мислення, прийняття рішень і*

	планування, а також роль емоцій у когнітивній обробці. Свідомість і репрезентація знань аналізуються через співвідношення свідомості та самосвідомості в контексті пізнання, різні типи репрезентацій (ментальні моделі, образи, символи) та моделі обробки інформації. ***МОДУЛЬ 2. Методологія та інструменти когнітивного дослідження.*** *Методи емпіричного вивчення когніції включають експеримент у когнітивній психології, методи eye-tracking, fMRI, EEG та нейропсихологічне тестування, а також обговорення обмежень експериментальних підходів. Когнітивне моделювання розглядає комп'ютерні симуляції пізнання, когнітивні архітектури (ACT-R, SOAR) та агентно-орієнтоване моделювання. Штучний інтелект і когнітивна наука аналізуються через розрізнення сильного і слабкого ШІ в дослідженні свідомості, machine learning як моделі людського навчання та межі когнітивного аналізу в нейромережах.* ***МОДУЛЬ 3. Актуальні напрямки когнітивної науки.*** *Когнітивна лінгвістика досліджує мову як механізм мислення, концептуальні метафори та фрейми (за Лакоффом і Філлмором), а також роль культури в когнітивному семантизмі. Когнітивна психологія та мислення охоплюють проблемне мислення, логіку і креативність, евристики та когнітивні викривлення (за Тверським і Канеманом), а також вирішення задач і ментальні стратегії. Соціальна когніція розглядає теорію розуму (Theory of Mind), емпатію, міжособистісне пізнання і моральне судження, емоції та афективні моделі пізнання.* ***МОДУЛЬ 4. Прикладна когнітивістика: освіта, медіа, культура***. *Когнітивістика в освіті та навчанні аналізує пізнавальні стилі і когнітивні профілі, нейропедагогіку та дизайн навчання, а також застосування когнітивної науки в EdTech. Когнітивні аспекти медіа та культури охоплюють обробку інформації в цифровому середовищі, когнітивну навігацію, маніпуляції, фейкову інформацію, меметику та культурну когніцію. Індивідуальний дослідницький проєкт передбачає вибір теми, постановку проблеми, визначення методики, презентацію результатів дослідження та peer-review з колегіальним оцінюванням.*
V. Результати навчання	РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій. РН2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми філософії державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії. РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів. РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми. РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

	РН7. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи. РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити цілісне нове знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів. РН10. Продукувати нові системоутворюючі знання на перетині фундаментальних проблем філософії та сучасних суспільних трансформацій в Україні та світі, гнучко моделюючи власну дослідницьку траєкторію відповідно до специфіки обраного наукового напряму (від класичного історико-філософського академізму до культурно-антропологічних чи соціально-освітніх студій), та верифікувати їх у сучасному науковому дискурсі.
VI. Порядок і критерії оцінювання	***Поточний контрольОпрацювання матеріалів до практичних занять та участь у них (доповідь на занятті, участь в обговоренні теми шляхом постановки проблемних питань і дискусії, доповнення міркувань, аналітична робота).Передбачено 8–9 практичних занять (залежно від робочої програми). Кожне заняття оцінюється максимум у 12 балів.*** *Загальна максимальна сума за участь у заняттях – 100 балів (наприклад, 8 занять × 12 балів = 96 балів + 4 бали за особливо активну й системну роботу протягом семестру, або 9 занять із пропорційним розподілом).Підсумкова оцінка формується виключно як сума балів за поточну роботу на заняттях (максимум 100 балів). Залік виставляється за умови набрання не менше 60 балів.* ***Критерії оцінювання** Під час усних відповідей на заняттях (максимум 12 балів за одне заняття):* *повнота розкриття питання; логіка викладення та культура мовлення; впевненість і аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння й висновки; активність у дискусії та здатність доповнювати міркування інших учасників.* *10–12 балів — системне розуміння теми, позиція обґрунтована на основі різних джерел, висловлена оригінальна авторська позиція, активна та змістовна участь у дискусії.* *7–9 балів — комплексне розуміння теми з незначними огріхами в інтерпретації, міркування обґрунтовані на основі кількох джерел, є авторська позиція та логічна структура викладу.* *4–6 балів — базове розуміння теми, стисле розкриття, обмежена авторська позиція, часткова участь в обговоренні.* *1–3 бали — поверхове розуміння теми, наявні суттєві фактичні помилки.* *0 балів — відсутність участі або виявлений академічний плагіат.* **Рівень відповідності критеріям** Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно висловлюється з теми будь-якого рівня складності, аргументовано висловлює свої думки. Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності. Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно. Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово.

	Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем. Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку; 0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.
VII. Політика курсу*	**Загальні правила під час занять**: *взаємоповага*; *активна участь* у дискусіях та обговореннях; *вимкнення гаджетів* (під час онлайн-занять вимкнення звуку); *запис матеріалу*: можна записувати матеріал лекцій, але фотографувати екрани презентацій/схем/малюнків лише з дозволу викладача. **Дедлайни та умови для перескладання**: *чіткі дедлайни*: всі завдання мають бути виконані та здані до зазначеного терміну (реферат); *обґрунтування пропусків*; *перескладання*: можливість перескладання зазвичай передбачається, але лише в усній формі (курс спрямований на високий розвиток комунікативних навичок, участь в дискусіях тощо). **Академічна доброчесність**: *самостійна робота*: завдання мають виконуватися самостійно, в разі посилання на матеріали – цитування джерел; *плагіат є неприпустимим*. **Зворотній зв'язок**: викладач регулярно надає зворотній зв'язок в разі коректного звернення усталеними нормами – засобами (корпоративна електронна адреса). **Індивідуальні консультації**: при виникненні питань, здобувачі мають можливість звернутися до викладача за індивідуальною консультацією.
VIII. Основні інформаційні ресурси	*Зазначають кілька основних джерел (підручники, посібники, статті, монографії, інтернет-ресурси тощо) для вивчення навчальної дисципліни** Кобаса О. В. Основи когнітивної лінгвістики. Львів: Видавництво ЛНУ, 2020. 196 с. Литовченко Т. І. Когнітивна лінгвістика: поняття, моделі, методи. Дніпро: ДНУ, 2022. 182 с. Плахотнік О. В. Когнітивістика в освіті: міждисциплінарні студії. Харків: Вид-во НУ, 2021. 211 с. Деркач Л. М., Шевяков О. В., Бурлакова І. А. та ін. (2024). Когнітивна наука : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор». 320 с. Максименко С. Д., Ірхін Ю. Б., Деркач Л. М. та ін. (2023). Психологічна організація модульного формування когнітивних здібностей: генетико-креативний підхід : навчальний посібник. Т. 2. Київ : Видавництво «Людмила». 356 с. Bermúdez, J. L. (2022). Cognitive science: An introduction to the science of the mind (4th ed.). Cambridge University Press. Banich, M. T., & Compton, R. J. (2023). Cognitive neuroscience (5th ed.). Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/9781108923361

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри __соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики___
протокол №_1__ від __29 серпня 2025 р_____

***** Не є обов'язковим структурним елементом робочої програми навчальної дисципліни (силабуса). Також за рішенням гаранта та науково-методичної ради факультету/інституту відповідно до специфіки освітньої програми, в межах якої викладається навчальна дисципліна, можуть бути додані інші структурні елементи робочої програми навчальної дисципліни (силабуса) або змінено її технічне оформлення